

Armoede en schulden in Rotterdam

8 december 2016

22% van de Rotterdammers leeft op 110% van het sociaal minimum

De meest recente cijfers over inkomensverdeling in Rotterdam gaan over 2013 en zijn gepubliceerd in januari 2016.¹

- In 2013 had 22% van de Rotterdamse huishoudens een inkomen van 110% van het wettelijke sociaal minimum of lager. Landelijk lag het percentage op 12%.
- In 2013 was het wettelijke sociaal minimum €661,77 per maand voor een alleenstaande vanaf 21 jaar tot en met de pensioengerechtigde leeftijd.²

12% van de Rotterdamse huishoudens is langdurig arm

Langdurige armoede betekent het hebben van een laag inkomen voor vier jaar of langer.

- 12% van alle Rotterdamse huishoudens in 2013 is langdurig arm.³ In heel Nederland is in datzelfde jaar 6% van alle huishoudens langdurig arm.
- Van alle Rotterdamse huishoudens met een laag inkomen verkeert 55% al langdurig in deze situatie. Van alle Nederlandse huishoudens met een laag inkomen verkeert 48% al minstens vier jaar in die situatie.

40% van de arme Nederlanders heeft inkomen uit werk

Mensen die in armoede leven hebben inkomen uit werk of zijn uitkeringsgerechtigd.⁴

- De grootste groep arme mensen in Nederland heeft een inkomen uit werk: 40%. 3% van alle Nederlanders in loondienst is arm en 12% van alle zelfstandigen.
- De tweede groep armen in Nederland zijn bijstandsgerechtigden: 20%. Zij lopen wel het grootste risico op armoede: 45% van de bijstandsgerechtigden is arm. 58% van de kinderen die in armoede opgroeien, leeft in een gezin waarbij de ouder(s) bijstandsgerechtigd is.
- Een andere bijzondere groep is pensioenontvangers: 10% van de Nederlandse armen ontvangt pensioen. Van arme pensioenontvangers is 60% langdurig arm.

De grootste groep arme mensen in Nederland heeft een inkomen uit werk: 40%.

Meer dan de helft van arme huishoudens bestaat uit eenpersoonshuishoudens

Armoede is ongelijk verdeeld over de verschillende typen huishoudens in Rotterdam. Als we kijken naar huishoudens die op of onder de grens van 110% van het sociaal minimum leven, valt het volgende op:⁵

- Het merendeel (61%) van die huishoudens bestaat uit eenpersoonshuishoudens.
- Er is een grote groep eenoudergezinnen die leeft onder deze grens (19%).
- 23% van de Rotterdamse kinderen woont in een arm huishouden. Landelijk ligt dit percentage ruim de helft lager.
- In 68% van de arme huishoudens met kinderen valt de kostwinner in de categorie van 'eerste generatie migrant'.⁶

Armoede leidt tot segregatie onder kinderen⁷

- Rotterdamse kinderen uit armere gezinnen doen vaker mee met activiteiten in hun eigen buurt, terwijl rijkere kinderen naar lessen en activiteiten gaan op verenigingen en clubs buiten de eigen buurt.
- Ouders met een lager inkomen en met een migratieachtergrond houden hun kind vaker binnen dan rijkere ouders, omdat ze de eigen buurt niet veilig genoeg achten. Ook op straat of in de speeltuin komen armere en rijkere kinderen elkaar dus niet vaak tegen.

60% van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid is vrouw.

Rotterdamse vrouwen lopen een hoger risico dan mannen op armoede⁸

- Gezinnen met een vrouw aan het hoofd hebben twee keer zo vaak een laag inkomen als gezinnen met een man aan het hoofd.
- 36% van de vrouwen met een zelfstandig huishouden heeft een laag inkomen versus 18% van mannen met een zelfstandig huishouden.
- Een derde van de vrouwen met een zelfstandig huishouden en een laag inkomen is 65 jaar of ouder, bij mannen is dit een kwart.
- De bron van inkomsten voor mannen met een laag inkomen is vaak een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, terwijl dit voor vrouwen vaak een pensioen, bijstand of betaald werk is.
- 60% van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid is vrouw.⁹

31% van alleenstaande trans* personen in Nederland leeft onder de armoedegrens

Er zijn geen Rotterdamse cijfers bekend over armoede onder trans* personen in de stad. Op basis van onderzoek door het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 2012 weten we dat:¹⁰

- Bijna de helft, namelijk 43%, van de trans* personen aangeeft het financieel moeilijk te hebben.
- 9% zegt zeer moeilijk rond te kunnen komen.
- 29% zegt minder dan 1000 euro per maand te besteden te hebben.
- 31% van de alleenstaande trans* personen leeft onder de armoedegrens. Dit is aanzienlijk hoger dan in de groep van alle alleenstaanden in Nederland (14%).
- 70% van de trans* personen heeft in 2011 een laag besteedbaar huishoudinkomen (waarvoor een inkomensgrens van €32.000 per jaar geldt). Dit is wederom beduidend hoger dan voor de groep van alle alleenstaanden in Nederland dat jaar (40%).

43% van trans* personen in Nederland geeft aan het financieel moeilijk te hebben.

Mensen met een chronische ziekte of beperking zijn financieel kwetsbaar

Er zijn geen Rotterdamse cijfers bekend over armoede onder mensen met een beperking of chronische ziekte in de stad. Landelijk onderzoek uit 2013 wijst uit dat:¹¹

- Mensen met een chronische ziekte of beperking financieel kwetsbaar zijn. De kosten veroorzaakt door hun beperking of ziekte zijn hoog en hun koopkracht gaat daardoor sneller achteruit. Hierdoor maakt deze groep geregeld schulden.

- Meer dan 30% van de mensen met een psychische beperking en 25% van alle mensen met een chronische ziekte of handicap verkeren in financiële moeilijkheden.
- Deze moeilijkheden worden veroorzaakt door: schulden, leven van een langdurig laag inkomen, onbekendheid met regelgeving, en angst en schaamte voor het benaderen van instanties.

Vluchtelingen doen vaker onbetaald dan betaald werk

- Uit onderzoek van het CBS blijkt dat vluchtelingen met een verblijfsstatus in Rotterdam vaker onbetaald dan betaald werk doen.¹² Ook hebben ze vaker een tijdelijk contract.
- Minder dan de helft van hen ontvangt een uitkering. Dit is vaker een bijstandsuitkering dan een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering.
- Ongedocumenteerde mensen krijgen sinds 1998 niet langer een Burgerservicenummer. Zij kunnen daardoor niet legaal werken, geen woning huren noch een zorgverzekering afsluiten. Ook zijn zij uitgesloten van de meeste sociale voorzieningen.

Ongedocumenteerde mensen in Nederland zijn sinds 1998 uitgesloten van de meeste sociale voorzieningen.

Veel arme Rotterdammers wonen in Feijenoord, Delfshaven, Charlois, Kralingen-Crooswijk en Noord

- De vijf gebieden met het grootste aandeel huishoudens met een inkomen van 110% van het sociale minimum of minder zijn Feijenoord (31%), Delfshaven (30%), Charlois (25%), Kralingen-Crooswijk (25%) en Noord (22%).¹³
- Drie gebieden met het laagste aandeel arme huishoudens zijn Pernis (8%), Rozenburg (9%) en Hoek van Holland (10%).

Drie Rotterdamse gebieden met het laagste aandeel arme huishoudens zijn Pernis (8%), Rozenburg (9%) en Hoek van Holland (10%).

Meer dan 100.000 Rotterdammers kampen met schulden

De Rotterdamse Rekenkamer schrijft in 2015 dat:¹⁴

- 17% van alle Nederlandse huishoudens met schulden kampt. In Rotterdam komt dat neer op 108.000 inwoners.
- Het werkelijke aandeel huishoudens met schuldenproblematiek in Rotterdam waarschijnlijk hoger dan 17% ligt. Dit baseert de Rekenkamer op cijfers van het CBS, waaruit blijkt dat Rotterdam van alle Nederlandse gemeenten het hoogste aandeel huishoudens heeft met een laag inkomen.
- Slechts 16% van de huishoudens met schuldenproblematiek bekend is bij Nederlandse gemeenten. Het overgrote deel meldt zich namelijk niet bij schuldhulpverlening.

Armoede in de Kennisbank van IDEM Rotterdam

IDEM Rotterdam verzamelt onderzoeken, handreikingen, best-practices, videomateriaal en andere publicaties in de Kennisbank.

De Kennisbank telt ruim 42.000 titels, en is daarmee een rijk instrument om informatie te zoeken over thema's als integratie, discriminatie, vrouw/man-emancipatie en lhbt-emancipatie.

Hieronder volgt een kleine selectie van publicaties over armoede die onlangs aan de Kennisbank is toegevoegd. Alle titels over armoede zijn hier op een rij te vinden: <http://bit.ly/2fHPPMA>

1. Armoede en sociale uitsluiting 2015

In dit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau wordt de bevolking van Nederland op basis van welvaart in kaart gebracht. De ontwikkeling van het aandeel arme mensen wordt beschreven, net zoals de belangrijkste risicogroepen en spreiding van armoede over gemeenten in Nederland. Lees verder in de Kennisbank: <http://bit.ly/2fy0wG2>

2. Een lang tekort: langdurige armoede in Nederland

Deze studie van het Sociaal en Cultureel Planbureau gaat na in welke mate langdurige armoede voorkomt in Nederland, of het in de loop der tijd is toe- of afgenomen en welke groepen erdoor getroffen worden. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van administratieve gegevens uit de periode 1989-2013. Geconcludeerd wordt onder meer dat ruim de helft van de arme Nederlanders drie jaar of langer in armoede verkeert. Door de recessie is de langdurige armoede gegroeid. Lees verder in de Kennisbank: <http://bit.ly/2gRLHOO>

3. Wat werkt bij de aanpak van armoede: wat we kunnen leren van empowerment en de psychologie van de schaarste

Publicatie van Movisie. In het dossier wordt antwoord geven op de vraag wat overheden, professionals en burgers zelf kunnen doen om armoede op een succesvolle wijze te voorkomen en aan te pakken. Lees verder in de Kennisbank: <http://bit.ly/2fHUr5a>

4. FNV Lokale monitor: het sociaal beleid van gemeenten. September 2016

Editie 2016 van de FNV Lokale Monitor. Elke twee jaar verricht de FNV dit grootschalig vergelijkend onderzoek naar het sociaal beleid van gemeenten. Deze monitor zoomt in op het inkomensgedeelte van het gemeentelijk beleid. Voorbeelden daarvan zijn de hoogte van de individuele inkomensvoorschot en het voorschot op een bijstandsuitkering, maar ook de sancties die kunnen worden toegepast zoals het verlagen of stopzetten van de bijstandsuitkering. Lees verder in de Kennisbank: <http://bit.ly/2gsFk15>

5. Vervolgonderzoek naar Kindpakketten

Onderzoek door Bureau Bartels naar Kindpakketten. Het Kindpakket is een gezamenlijk initiatief van gemeenten en diverse fondsen om via één loket op een eenvoudige manier een vergoeding aan te kunnen vragen voor activiteiten zoals schoolreisjes, sportattributen, contributies voor sportverenigingen en muziek- of danslessen, en schoolspullen. Op deze manier kunnen de effecten van opgroeien in armoede onder kinderen verlicht worden. Dit onderzoek gaat na in hoeverre gemeenten Kindpakketten gebruiken. Lees verder in de Kennisbank: <http://bit.ly/2fy0wG2>

-
- ¹ Gemeente Rotterdam (2016). *Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam op deelgemeente- en buurniveau 2013*. Rotterdam: Onderzoek en Business Intelligence.
- ² Rijksoverheid (2013). [Uitkeringsbedragen per 1 juli 2013](#). Website artikel.
- ³ Gemeente Rotterdam (2016). *Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam op deelgemeente- en buurniveau 2013*. Rotterdam: Onderzoek en Business Intelligence.
- ⁴ [Armoede in kaart](#) (2016). Sociaal en Cultureel Planbureau: digitale publicatie.
- ⁵ Gemeente Rotterdam (2016). *Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam op deelgemeente- en buurniveau 2013*. Rotterdam: Onderzoek en Business Intelligence.
- ⁶ Moors, F., & Graaf, P.A. de (2013). *Monitor lage inkomens Rotterdam*. Onderzoek en Business Intelligence: Rotterdam.
- ⁷ Karsten, L., & Felder, N. (2016). Parents and children consuming the city: geographies of family outings across class. In H. Schänzel & N. Carr (Eds.), *Children, families and leisure* (pp. 39-52). London: Routledge.
- ⁸ Dijk, D & Jagmohansingh, S. (2013). *Staat van emancipatie Rotterdam*. Onderzoek en Business Intelligence: Rotterdam.
- ⁹ Moors, F., & Graaf, P.A. de (2013). *Monitor lage inkomens Rotterdam*. Onderzoek en Business Intelligence: Rotterdam.
- ¹⁰ Keuzenkamp, S. (2012). *Worden wie je bent*. Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag.
- ¹¹ Schuurman, M., Krober, H. & Verdonschot, M. (2013). *Armoede bij mensen met beperkingen*. Kalliope Consult/Vilans/Inclusie.nu: Nieuwegein.
- ¹² Oostrom, L., Goedhuys, M., Dalm, S., Schreven, L. & Haar, ter D. (2010). *Vluchtelingen in Nederland 2010*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
- ¹³ Gemeente Rotterdam (2016). *Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam op deelgemeente- en buurniveau 2013*. Rotterdam: Onderzoek en Business Intelligence.
- ¹⁴ Rekenkamer Rotterdam (2015). *Schulddienstverlening*. Gemeente Rotterdam: Rotterdam.